

**ΑΝΑΡΤΗΤΕΟ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ
ΕΞ.ΕΠΕΙΓΟΝ**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ &
ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑΣ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ
Ταχ. Διεύθυνση: Βερανζέρου 50
Ταχ. Κώδικας: 104 38
Πληροφορίες: Αν. Παπανδρέου
Τηλέφωνο:210-5239689
Fax:210-5233563

Αθήνα 20 /12/2011
Αριθ. Πρωτ. Υ1/Γ.Π.οικ.140202

ΠΡΟΣ:

- 1. Όλες τις Υ.ΠΕ. της χώρας
Υπόψη κ.κ. Διοικητών**
*(Με την υποχρέωση να ενημερωθούν
τα Νοσοκομεία, Κ.Υ., Ι.Α.Κ. και Φορείς
Κοινωνικής Φροντίδας αρμοδιότητάς σας)*
- 2. Όλες τις Περιφερειακές Ενότητες
της χώρας**
  - Α) Γεν. Δ/νσεις Δημόσιας Υγείας &
Κοινωνικής Μέριμνας (έδρες τους)**
  - Β) Διευθύνσεις Δημόσιας Υγείας &
Κοινωνικής Μέριμνας (έδρες τους)**
- 3. Υπουργείο Εσωτερικών
Γενική Δ/νση Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Δ/νση Οργάνωσης & Λειτουργίας
ΟΤΑ**
*(Με την παράκληση να ενημερωθούν
όλοι οι Δήμοι αρμοδιότητάς σας)*
- 4. Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικής
Ασφάλισης
Γενική Γραμματεία Κοινωνικών
Ασφαλίσεων**
*(Με την παράκληση να ενημερωθούν
όλοι οι ασφαλιστικοί φορείς
αρμοδιότητάς σας)*

ΘΕΜΑ: «Νέο Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών Παιδιών και Εφήβων 2011»
ΣΧΕΤ.: Τα πρακτικά της 3^{ης} και της 4^{ης} Συνεδρίας της Εθνικής Επιτροπής
Εμβολιασμών

Σε συνέχεια του ανωτέρω σχετικού, επισυνάπτονται, προς ενημέρωσή σας, ο Πίνακας του Εθνικού Προγράμματος Εμβολιασμών παιδιών και εφήβων 2011 με τις σχετικές επεξηγήσεις, οι ομάδες αυξημένου (υψηλού) κινδύνου στα παιδιά, εφήβους και ενήλικες, καθώς και οι Πίνακες που αφορούν το πρόγραμμα εμβολιασμών για παιδιά ηλικίας μέχρι 6 ετών και 7-18 ετών, που δεν εμβολιάστηκαν στη συνιστώμενη από το Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών ηλικία.

Συνημμ.: Χρονοδιάγραμμα Εθνικού Προγράμματος Εμβολιασμών

με τις σχετικές επεξηγήσεις, οι ομάδες αυξημένου (υψηλού) κινδύνου στα παιδιά, εφήβους και ενήλικες & Πίνακες προγράμματος εμβολιασμών για παιδιά ηλικίας μέχρι 6 ετών και 7-18 ετών, που δεν εμβολιάστηκαν στη συνιστώμενη από το Εθνικό Πρόγραμμα ηλικία με τις σχετικές επεξηγήσεις (σελ. 11)

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ (με συνημμένα)

1. Γραφείο Υπουργού
2. Γραφεία Υφυπουργών
3. Γραφεία Γεν. Γραμματέων
4. Γραφεία Γενικών Διευθυντών
5. ΕΚΕΠΥ
6. Τμήμα Τύπου και Δημοσίων Σχέσεων

**Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ**

Α. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ (με συνημμένα)

1. **Υπουργείο Παιδείας δια βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων**
Τμήμα Αγωγής Υγείας
Ανδρέα Παπανδρέου 37, 15180 – Μαρούσι
2. **Δ/νση Υγειονομικού ΓΕΕΘΑ**
Στρατόπεδο Παπάγου – Χολαργός
(με την παράκληση να ενημερωθούν όλες οι Υγειονομικές Υπηρεσίες)
3. **Ε Ο Φ**
Μεσογείων 384 Τ. Κ. 11522 ΧΟΛΑΡΓΟΣ
4. **Πανελλήνιος Ιατρικός Σύλλογος**
Πλουτάρχου 3 Τ. Κ. 10675 ΚΟΛΩΝΑΚΙ
(για την ενημέρωση των μελών σας)
5. **Ελληνική Οδοντιατρική Ομοσπονδία**
(με την υποχρέωση να ενημερώσει όλα τα μέλη του)
Νικηταρά 8-10, 10678 - Αθήνα
6. **Ε .Ι. Παστέρ**
Βασ. Σοφίας 127 Τ. Κ. 11521 Αθήνα
7. **Ε. Σ. Δ. Υ**
  - α) Έδρα Δημόσιας Υγιεινής
  - β) Έδρα Ευγονικής και Υγιεινής Μητρότητας
Λεωφ. Αλεξάνδρας 196 Τ. Κ. 11521 Αθήνα
8. **Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού**
Γρ. Προέδρου
Δ/νση Κοινωνικής Παιδιατρικής
Νοσοκομείο Παίδων «Αγία Σοφία»
115 27 - Αθήνα
9. **ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ.**
Αγράφων 3-5, 15121 - Μαρούσι
10. **Κ.Ε.Δ.Υ.** Αλ. Φλέμιγκ 34, 16672 - Βάρη
11. **ΚΕ.Σ.Υ.**
Μακεδονίας 6 – 8 Τ. Κ. 104 33 ΑΘΗΝΑ
12. **κ. Κωνσταντόπουλο Ανδρέα** (με την παράκληση να λάβουν γνώση όλα τα μέλη της Εθνικής Επιτροπής Εμβολιασμών και όλα τα μέλη της Ελληνικής Παιδιατρικής Εταιρείας)
Πρόεδρο Εθνικής Επιτροπής Εμβολιασμών Καθηγητή Παιδιατρικής

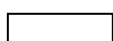
Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών Παιδιών και Εφήβων 2011

Πίνακας 1 - Χρονοδιάγραμμα Εμβολιασμών

Εμβόλιο	Ηλικία		1	2	4	6	12	15	18	19-23	2-3	4-6	11-12	13-18
	Γέννηση	μηνός	μηνών	μηνών	μηνών	μηνών	μηνών	μηνών	μηνών	μηνών	ετών	ετών	ετών	ετών
Ηπατίτιδας Β ¹ (γέννηση)	HepB	HepB				HepB					HepB			
HepB για παιδιά που δεν εμβολιάζονται στη γέννηση			HepB	HepB	HepB (σύνολο 3 δόσεις)									
Διφθερίτιδας, Τετάνου ² , ακυτταρικό Κοκκύτου ²			DTaP	DTaP	DTaP			DTaP				DTaP	Tdap-IPV	
Αιμόφιλου Ινφλουέντζας Β ³			Hib	Hib	Hib	Hib				Hib				
Πολιομυελίτιδας αδρανοποιημένο (IPV) ⁴			IPV	IPV		IPV						IPV		
Πνευμονιόκοκκου ⁵			PCV	PCV	PCV	PCV						PCV 13 (μόνο για παιδιά που εμβολιάστηκαν με PCV-7 ή PCV-10)		
Μηνιγγιτιδόκοκκου ⁶			MCC	MCC						MCC				MCV4
Ιλαράς, Ερυθράς, Παρωτίτιδας								MMR				MMR		MMR
Ανεμευλογιάς ⁸								Ανεμ/γιάς				Ανεμ/γιάς		
Ηπατίτιδας Α ⁹										Ηπατίτιδα Α (2 δόσεις)		Ηπατίτιδα Α		
Ιού ανθρώπινων θηλωμάτων ¹⁰														HPV
BCG ¹¹	BCG							Mantoux				(Mantoux) BCG	Mantoux	
Γρίπης ¹²														Ετησίως σε ομάδες υψηλού κινδύνου
Ροταϊού ¹³			Rota	Rota	Rota									

* Τα πολυδύναμα εμβόλια πρέπει να προτιμώνται των ολιγοδυνάμων

** Τα εμβόλια κάτω από τη διακεκομμένη γραμμή είναι συνιστώμενα και όχι απαραίτητα

Δεν συστήνεται

Συστήνονται σε άτομα που καθυστέρησαν να εμβολιαστούν ή που ανήκουν σε ομάδες αυξημένου κινδύνου π.χ. υγείας, επαγγέλματος, τρόπου ζωής ή άλλη ένδειξη. ((βλ. Ομάδες Αυξημένου Κινδύνου και Πίνακες 2 & 3 με τις επεξηγήσεις τους)

Συστήνονται για όλα τα άτομα με την ανάλογη ηλικία που δεν έχουν ένδειξη ανοσίας. Δηλαδή προηγηθέντα εμβολιασμό ή προηγηθείσα φυσική νόσηση.

Επεξηγήσεις

1. Εμβόλιο Ηπατίτιδας Β (HepB): (Μικρότερη ηλικία χορήγησης: Γέννηση)

Χορήγηση HepB εμβολίου στη γέννηση

- Όταν η μητέρα είναι φορέας του επιφανειακού αντιγόνου του ιού της ηπατίτιδας Β (HbsAg +), η 1^η δόση του μονοδύναμου εμβολίου της HepB, καθώς και 0,5 ml υπεράνοσης γ-σφαιρίνης, έναντι του ιού της ηπατίτιδας Β (HBIG), πρέπει να χορηγηθούν εντός 12 ωρών από τη γέννηση.
- Σε περίπτωση που δεν είναι γνωστό, αν η μητέρα είναι HbsAg αρνητική, πρέπει να χορηγείται η 1^η δόση του HepB εντός 12 ωρών από τη γέννηση. Στη συνέχεια, να γίνεται άμεσα έλεγχος για επιφανειακό αντιγόνο (HBsAg) στη μητέρα και, αν είναι θετική, να χορηγείται και HBIG στο νεογνό όχι αργότερα από την ηλικία της μίας εβδομάδος.

Δόσεις εμβολίου HepB μετά την 1^η δόση στη γέννηση

- Η 2η δόση του εμβολίου στα παιδιά που εμβολιάζονται στη γέννηση πρέπει να χορηγείται σε ηλικία 1-2 μηνών και η τελευταία όχι πριν την ηλικία των 24 εβδομάδων (6 μηνών). Τα παιδιά αυτά πρέπει να ελέγχονται μετά την συμπλήρωση και των 3 δόσεων HepB εμβολίου, στην ηλικία 9-18 μηνών για HBsAg και τα αντίστοιχα αντισώματα (anti-HBs).

Χορήγηση εμβολίου HepB μετά τη γέννηση

- Τα παιδιά που δεν εμβολιάζονται στη γέννηση πρέπει να εμβολιαστούν με 3 δόσεις HepB εμβολίου 0, 1, και 6 μήνες, αρχίζοντας από την ηλικία των 2 μηνών. Το μεσοδιάστημα μεταξύ της 1ης και 2ης δόσης HepB πρέπει να είναι τουλάχιστον 4 εβδομάδες και μεταξύ της 1ης και 3ης τουλάχιστον 4 μήνες. Χορήγηση 4ης δόσης συνιστάται σε πρόωρα ≤ 2000 g που γεννιούνται από μητέρα θετική στο HbsAg. Η τελευταία δόση (3η ή 4η) δεν πρέπει να χορηγείται πριν την ηλικία των 24 εβδομάδων (6 μηνών).
- Επανάληψη όλων των δόσεων Hep B απαιτείται πολύ σπάνια, στα παιδιά θετικών μητέρων, που εμβολιάστηκαν κανονικά στη γέννηση αλλά παρουσιάζουν χαμηλό αντισωματικό τίτλο anti-HBs.

2. Εμβόλιο Διφθερίτιδας-Τετάνου-ακνυτταρικό Κοκκύτου (DTaP). (Μικρότερη ηλικία χορήγησης: 6 εβδομάδες)

- Χορηγείται σε 4 δόσεις σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα. Η 4η δόση μπορεί να γίνει τον 15ο μήνα ζωής εφόσον έχουν συμπληρωθεί 6 μήνες μετά την 3^η δόση.
- Το DTaP διατίθεται στην Ελλάδα σε συνδυασμό με άλλα εμβόλια ως 4-δύναμο DTaP-IPV, 5-δύναμο DTaP-IPV-Hib και ως 6-δύναμο DTaP-IPV-Hib-HepB. Τα πολυδύναμα εμβόλια προτιμώνται γιατί πλεονεκτούν έναντι των ολιγοδυνάμων (καλύτερη εμβολιαστική κάλυψη, ανοσοποίηση έναντι πολλών αντιγόνων και με λιγότερα τρυπήματα).
- Εμβόλιο Τετάνου-Διφθερίτιδας, με μικρότερη δόση διφθεριτικής τοξίνης (Td). Στην Ελλάδα δεν κυκλοφορεί ως διδύναμο (Td) ούτε ως τριδύναμο με προσθήκη εμβολίου κατά του κοκκύτη (TdaP) αλλά ως 4-δύναμο, με προσθήκη και εμβολίου κατά της πολιομυελίτιδας (TdaP-IPV). Συνιστάται να γίνεται στην ηλικία 11-12 ετών αν έχουν περάσει τουλάχιστον 5 χρόνια από προηγούμενο εμβολιασμό με εμβόλιο που περιείχε τοξοειδές Τετάνου -Διφθερίτιδας. Ακολουθούν επαναληπτικές δόσεις του Td ανά 10-ετία δια βίου.

3. Εμβόλιο Αιμόφιλου Ινφλουέντζας τύπου Β, συζευγμένο (Hib). (Μικρότερη ηλικία χορήγησης: 6 εβδομάδες). Χορηγείται σε 4 δόσεις σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα.

4. Εμβόλιο Πολιομυελίτιδας, αδρανοποιημένο (IPV). (Μικρότερη ηλικία χορήγησης: 6 εβδομάδες)

- Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα είναι απαραίτητες 4 δόσεις IPV. Επειδή στην Ελλάδα δεν διατίθεται DTaP χωρίς να περιέχει και IPV, είναι αποδεκτό στην 3^η και 4^η δόση να γίνεται DTaP-IPV ή DTaP-IPV- Hib ή DTaP-IPV- Hib- HepB (συνολικά 5 δόσεις IPV).

<ul style="list-style-type: none"> Εάν η 4^η δόση χορηγηθεί πριν την ηλικία των 4 ετών, πρέπει να χορηγηθεί μία επιπλέον δόση στην ηλικία 4-6 ετών.
<p>5. Εμβόλιο κατά του Πνευμονιόκοκκου, συζευγμένο (PCV), (Μικρότερη ηλικία χορήγησης: 6 εβδομάδες) Εμβόλιο κατά του Πνευμονιόκοκκου, πολυσακχαριδικό (PPSV), (Μικρότερη ηλικία χορήγησης 2 έτη)</p> <ul style="list-style-type: none"> Το PCV συνιστάται για όλα τα υγιή παιδιά ≤5 ετών σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα. Σε βρέφη 7-11 μηνών, που καθυστέρησαν να εμβολιαστούν, συνιστώνται 2 δόσεις PCV με μεσοδιάστημα τουλάχιστον ενός μηνός και μία 3^η επαναληπτική δόση με 13-δύναμο PCV στην ηλικία 12-24 μηνών. Τέλος σε παιδιά μεγαλύτερα των 18 μηνών που πρωτοεμβολιάζονται με PCV συνιστώνται 2 δόσεις PCV-13, ενώ σε μεγαλύτερα των 2 ετών, μία δόση PCV-13. Για υγιή παιδιά 24-59 μηνών, που ήδη έχουν εμβολιασθεί με PCV-7 ή PCV-10, συνιστάται μία επιπλέον δόση PCV-13. Το 23-δύναμο πολυσακχαριδικό εμβόλιο (PPSV) συνιστάται να γίνεται επιπλέον του συζευγμένου, (PCV) τουλάχιστον 2 μήνες μετά την τελευταία δόση του PCV, σε παιδιά >2 ετών με αυξημένο κίνδυνο νόσησης από σοβαρές πνευμονιοκοκκικές λοιμώξεις (βλέπε ομάδες υψηλού κινδύνου). Μία αναμνηστική δόση PPSV-23 συνιστάται να γίνεται 5 χρόνια μετά την 1^η στα άτομα αυτά.
<p>6. Εμβόλιο κατά του Μηνιγγιτιδόκοκκου, συζευγμένο (MCC και MCV4) (Μικρότερη ηλικία χορήγησης για το MCC οι 6 εβδομάδες και για το MCV4 τα 11 έτη)</p> <ul style="list-style-type: none"> Το MCC γίνεται σε 3 δόσεις σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα. Το MCV4 συνιστάται από την ηλικία των 11 έως και 55 ετών, ανεξάρτητα αν έχει προηγηθεί εμβολιασμός με MCC.
<p>7. Εμβόλιο κατά της Ιλαράς-Παρωτίτιδας-Ερυθράς (MMR) (Μικρότερη ηλικία χορήγησης: 12 μήνες)</p> <ul style="list-style-type: none"> Συνιστώνται 2 δόσεις του εμβολίου σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα. Η 2η δόση συστήνεται σε ηλικία 4-6 ετών, μπορεί όμως να χορηγηθεί και ενωρίτερα αρκεί να έχουν περάσει τουλάχιστον 4 εβδομάδες μετά την πρώτη. Και οι δύο δόσεις πρέπει να χορηγούνται μετά το 12ο μήνα ζωής. Τα άτομα που δεν έχουν εμβολιασθεί με 2η δόση μέχρι την ηλικία των 18 ετών πρέπει να εμβολιάζονται σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα.
<p>8. Εμβόλιο Ανεμευλογιάς (Μικρότερη ηλικία χορήγησης: 12 μήνες)</p> <ul style="list-style-type: none"> Το εμβόλιο της ανεμευλογιάς συνιστάται μετά την ηλικία των 12 μηνών για παιδιά που δεν έχουν νοσήσει. Η 2η δόση συστήνεται σε ηλικία 4-6 ετών, μπορεί όμως να χορηγηθεί και ενωρίτερα αρκεί να έχουν περάσει 3 μήνες μετά την 1^η δόση. Εάν η 2^η δόση χορηγηθεί σε μεσοδιάστημα 4 εβδομάδων από την 1^η δόση σε παιδιά 12 μηνών έως 12 ετών θεωρείται αποδεκτή και δεν επαναλαμβάνεται. Εμβόλιο Ιλαράς-Παρωτίτιδας-Ερυθράς-Ανεμευλογιάς (MMRV) (Μικρότερη ηλικία χορήγησης: 12 μήνες). Το MMRV μπορεί να χορηγείται εναλλακτικά αντί MMR και ανεμευλογιάς μεμονωμένα, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα (1^η δόση 12-15 μηνών και 2^η δόση 4-6 ετών ή και ενωρίτερα με μεσοδιάστημα 3 μηνών).
<p>9. Εμβόλιο Ηπατίτιδας Α. (Μικρότερη ηλικία χορήγησης: 12 μήνες)</p> <ul style="list-style-type: none"> Συνιστώνται δύο δόσεις με μεσοδιάστημα 6 μηνών
<p>10. Εμβόλιο ιού ανθρώπινων θηλωμάτων (Μικρότερη ηλικία χορήγησης: 9 έτη)</p>

- Το 4-δύναμο (HPV4) ή το 2-δύναμο (HPV2) εμβόλιο συνιστώνται στις γυναίκες για την πρόληψη προκαρκινικών και καρκινικών βλαβών του τραχήλου της μήτρας . Επιπλέον το HPV4 προστατεύει και από τα κονδυλώματα.
- Το HPV4 έχει έγκριση χορήγησης από ηλικία 9-45 ετών και το HPV2 από 10-26 ετών. Στη χώρα μας χορηγείται δωρεάν σε θήλεα άτομα 12-26 ετών

11. Εμβόλιο BCG.

- Η πρόληψη της φυματίωσης με **εμβολιασμό στη γέννηση** συνιστάται σε παιδιά πληθυσμιακών ομάδων με υψηλό δείκτη διαμόλυνσης (π.χ. μετανάστες, αθιγγάνοι κ.ά.) ή όταν υπάρχει ιστορικό φυματίωσης στο άμεσο περιβάλλον της οικογένειας.
- Παράλληλα, συνιστάται σε παιδιά (συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών μεταναστών και αθιγγάνων που δεν εμβολιάστηκαν κατά τη γέννηση) μαζικός προληπτικός έλεγχος με δερμοαντίδραση Mantoux στις ηλικίες 12-15 μηνών, 4 έως 6 ετών (πριν τον εμβολιασμό με BCG) και στην ηλικία 11 έως 12 ετών στα ανεμβολίαστα παιδιά (μετά την εκτίμηση της εμβολιαστικής τους κάλυψης).

12. Εμβόλιο κατά της γρίπης. (Μικρότερη ηλικία χορήγησης: 6 μήνες για το τριπλό αδρανοποιημένο εμβόλιο (TIV) και 2 ετών για το ζών εξασθενημένο (LAIV), το οποίο δεν κυκλοφορεί ακόμη στην Ελλάδα).

- Το παρεντερικό αντιγριπικό εμβόλιο (TIV) συνιστάται για παιδιά >6 μηνών που ανήκουν σε ομάδες αυξημένου κινδύνου (βλέπε ομάδες αυξημένου κινδύνου).
- Δύο δόσεις εμβολίου της γρίπης απαιτούνται σε παιδιά 6 μηνών έως 8 ετών που εμβολιάζονται για πρώτη φορά ή που πρωτοεμβολιάστηκαν τον προηγούμενο χρόνο με μία μόνο δόση εμβολίου.

13. Εμβόλιο κατά του Ρότα ιού (RV) (Μικρότερη ηλικία χορήγησης: 15 εβδομάδες)

- Στην Ελλάδα διατίθενται δύο εμβόλια που χορηγούνται σε 3 δόσεις (2, 4, και 6 μηνών) και σε 2 δόσεις (2 και 4 μηνών) αντίστοιχα. Η 1^η δόση πρέπει να χορηγείται στην ηλικία 1,5 – 3 μηνών και να έχει τελειώσει το αργότερο στην ηλικία των 6 μηνών. Μετά τον 6^ο μήνα απαγορεύεται να γίνει διότι ο κίνδυνος εμφάνισης του εγχολεασμού είναι μεγάλος.

Ομάδες αυξημένου (υψηλού) κινδύνου στα παιδιά, εφήβους και ενήλικες

Ομάδες αυξημένου κινδύνου για σοβαρές πνευμονιοκοκκικές λοιμώξεις

- Παιδιά ηλικίας ≤ 5 ετών και ενήλικες > 50 ετών
- Παιδιά, έφηβοι και ενήλικες που παρουσιάζουν έναν ή περισσότερους από τους παρακάτω **επιβαρυντικούς παράγοντες ή χρόνια νοσήματα**:
  - Συγγενείς αντισωματικές ανεπάρκειες (κυρίως έλλειψη της IgG2).
  - Ανοσοκαταστολή (κληρονομική ή επίκτητη εξαιτίας νοσήματος ή θεραπείας).

- Μειονεκτική σπληνική λειτουργία ή ασπληνία π.χ. δρεπανοκυτταρική νόσο, υπερσπληνισμό, χειρουργική αφαίρεση του σπλήνα.
- Νεφρωσικό σύνδρομο ή χρόνια νεφρική ανεπάρκεια.
- Σακχαρώδη διαβήτη ή άλλο χρόνιο μεταβολικό νόσημα.
- Καρδιακή νόσο με σοβαρές αιμοδυναμικές διαταραχές.
- Χρόνιες πνευμονοπάθειες, συμπεριλαμβανομένων του άσθματος και της κυστικής ίνωσης.
- Χρόνιοι καπνιστές.
- Διαφυγή εγκεφαλονωτιαίου υγρού από συγγενείς ή επίκτητες αιτίες
- Κοχλιακά εμφυτεύματα

Ομάδες αυξημένου κινδύνου για μηνιγγοκοκκική νόσο

- Ανεμβολίαστοι πρωτοετείς φοιτητές, που μένουν σε φοιτητικές εστίες,
- Μικροβιολόγοι που εκτίθενται σε καλλιέργειες μηνιγγοτιδόκοκκου,
- Στρατιώτες και πρόσωπα που μένουν ή ταξιδεύουν σε ενδημικές περιοχές (Ζώνη μηνιγγίτιδας, υπο-Σαχάριος Αφρική) κατά την ξηρά περίοδο (Δεκέμβριος-Ιούνιος) και ιδιαίτερα εάν υπάρχει μεγάλης διάρκειας επαφή με τους κατοίκους της περιοχής.
- Επίσης, ζητείται εμβολιασμός από την κυβέρνηση της Σαουδικής Αραβίας για τους ταξιδιώτες στην Μέκκα κατά το ετήσιο Hajj.

Ομάδες αυξημένου κινδύνου για φυματική μόλυνση/φυματίωση

- Μετανάστες και παιδιά μεταναστών από χώρες με υψηλό ή μέσο δείκτη διαμόλυνσης.
- Καταυλισμοί αθιγγάνων και παιδιά αθιγγάνων καθώς και άλλων πληθυσμιακών ομάδων που ζουν σε συνθήκες ομαδικής διαβίωσης.
- Παιδιά με Mantoux (-) , στην οικογένεια των οποίων υπάρχει άτομο με φυματίωση (θετικά πτύελα).
- Νεογνά μητέρων που έχουν μολυνθεί με τον ιό HIV (όχι βρέφη που έχουν παρουσιάσει ήδη συμπτωματολογία βρεφικού AIDS).
- Νεογνά, στο άμεσο περιβάλλον των οποίων υπάρχει άτομο με φυματίωση.

Ομάδες αυξημένου κινδύνου για μόλυνση από τον ιό της Ηπατίτιδας Α

- Ταξιδιώτες σε χώρες με υψηλή και ενδιάμεση ενδημικότητα της ηπατίτιδας Α
- Ομοφυλόφιλοι, Τοξικομανείς
- Επαγγελματίες Υγείας
- Επαγγελματίες που ασχολούνται με πειραματόζωα, με επεξεργασία/ διακίνηση τροφίμων
- Κλειστοί πληθυσμοί(προσωπικό και εσωτερικοί τρόφιμοι /σπουδαστές/εκπαιδευόμενοι ιδρυμάτων ,γυμνασίων, λυκείων, στρατιωτικών ,αστυνομικών κ.ά Σχολών, ειδικών Σχολείων)
- Προσωπικό καθαριότητας δημόσιων και ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων
- Άτομα που έχουν φροντίδα υιοθετημένου παιδιού προερχόμενου από χώρα με υψηλή ενδημικότητα, κατά τις πρώτες 60 ημέρες από την άφιξή του στη χώρα. Η πρώτη από τις 2 δόσεις του εμβολίου συστήνεται να γίνεται ιδανικά 2 ή περισσότερες εβδομάδες πριν την άφιξη του υιοθετημένου παιδιού.
- Άτομα με χρόνια ηπατική νόσο ή άτομα που λαμβάνουν παράγοντες πήξης.

Ομάδες αυξημένου κινδύνου για μόλυνση από τον ιό της Ηπατίτιδας Β

- Άτομα ιδιαίτερης συμπεριφοράς (σεξουαλική δραστηριότητα με περισσότερους από έναν ερωτικούς συντρόφους στη διάρκεια των τελευταίων έξι μηνών).
- Ομοφυλόφιλοι, τοξικομανείς.
- Άτομα με νοσήματα που μεταδίδονται σεξουαλικά.
- Άτομα ειδικού επαγγέλματος (που εκτίθενται σε αίμα και δυνητικά μολυσμένα βιολογικά υγρά).
- Άτομα που εργάζονται σε ιδρύματα τροφίμων με πνευματική υστέρηση.
- Ταξιδιώτες σε χώρες με υψηλή και μέση ενδημικότητα Ηπατίτιδας Β.

- Άτομα που παρακολουθούνται σε ειδικές Μονάδες / Κέντρα για νοσήματα που μεταδίδονται σεξουαλικά, για HIV, για χρήση ναρκωτικών, για τελικού σταδίου νεφρική ανεπάρκεια, αιμοδιάλυση και για αναπτυξιακά προβλήματα.
- Άτομα του στενού περιβάλλοντος πασχόντων από χρόνια λοίμωξη με τον ιό Ηπατίτιδας Β.

Ομάδες αυξημένου κινδύνου για σοβαρή λοίμωξη με τον ιό της γρίπης

1. Όλα τα άτομα ηλικίας 60 ετών και άνω.
2. Εργαζόμενοι σε χώρους παροχής υπηρεσιών υγείας (ιατρονοσηλευτικό προσωπικό και λοιποί εργαζόμενοι).
3. Παιδιά και ενήλικες που παρουσιάζουν έναν ή περισσότερους από τους παρακάτω **επιβαρυντικούς παράγοντες ή χρόνια νοσήματα**:
  - Χρόνιες πνευμονοπάθειες συμπεριλαμβανομένων του άσθματος και της κυστικής ίνωσης.
  - Καρδιακή νόσο με σοβαρές αιμοδυναμικές διαταραχές.
  - Ανοσοκαταστολή (κληρονομική ή επίκτητη εξαιτίας νοσήματος ή θεραπείας).
  - Μεταμόσχευση οργάνων.
  - Δρεπανοκυτταρική νόσο (και άλλες αιμοσφαιρινοπάθειες).
  - Σακχαρώδη διαβήτη ή άλλο χρόνιο μεταβολικό νόσημα.
  - Χρόνια νεφροπάθεια.
  - Νευρομυϊκά νοσήματα
4. Έγκυες γυναίκες β΄ και γ΄ τριμήνου.
5. Παιδιά που παίρνουν ασπιρίνη μακροχρόνια (π.χ. νόσος Kawasaki, ρευματοειδή αρθρίτιδα και άλλα) για τον πιθανό κίνδυνο εμφάνισης συνδρόμου Reye μετά από γρίπη.
6. Άτομα που βρίσκονται σε στενή επαφή με παιδιά <6 μηνών ή φροντίζουν άτομα με υποκείμενο νόσημα, λόγω του οποίου διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο επιπλοκών από τη γρίπη.

7. Κλειστοί πληθυσμοί (προσωπικό και εσωτερικοί σπουδαστές γυμνασίων-λυκείων, στρατιωτικών και αστυνομικών σχολών, ειδικών σχολείων ή σχολών, τρόφιμοι και προσωπικό ιδρυμάτων κ.ά.).

Σε περίπτωση αλλαγής των επιδημιολογικών συνθηκών (π.χ. επιδημία, πανδημία) οι συστάσεις αλλάζουν.

Όλα τα παιδιά πρέπει να επισκέπτονται το γιατρό τους στην ηλικία των 11-12 ετών (τέλος δημοτικού, έναρξη φοίτησης στο γυμνάσιο), ώστε να γίνεται έλεγχος της εμβολιαστικής τους κάλυψης και καταγραφή της στην ειδική σελίδα του ατομικού βιβλιαρίου υγείας.

Κάθε σοβαρή ανεπιθύμητη ενέργεια μετά τον εμβολιασμό που επισημαίνει ο κλινικός γιατρός, πρέπει να αναφέρεται στον ΕΟΦ (να συμπληρώνεται η κίτρινη κάρτα).

Ακολουθούν οι **Πίνακες 2** και **3**, στους οποίους συνοψίζεται το χρονοδιάγραμμα των εμβολιασμών για τα παιδιά που δεν εμβολιάστηκαν στη συνιστώμενη από το Εθνικό Πρόγραμμα ηλικία.

Πίνακας 2: Πρόγραμμα εμβολιασμών για παιδιά ηλικίας μέχρι 6 ετών που δεν εμβολιάσθηκαν στην συνιστώμενη από το Εθνικό Πρόγραμμα ηλικία

Εμβόλιο	Ηλικία Χορήγησης	2η δόση		3η δόση		4η δόση		5η δόση	
	1 ^η δόση ημερομηνία	1η-2η δόση ¹ ημερομηνία		2η-3η δόση ¹ ημερομηνία		3η-4η δόση ¹ ημερομηνία		4η-5η δόση ¹ ημερομηνία	
Ηπατίτιδας Β (Hep B)		4 εβδ		3 μην					
Διφθερίτιδας, Τετάνου, Κοκκύτη (DTaP) ²		4 εβδ		4 εβδ		6 μην		3-4 χρόνια	
Πολιομυελίτιδας IPV ³		4 εβδ		4 εβδ		4 εβδ			
Αιμόφιλου τύπου β (Hib) ⁴		4 εβδ		4 εβδ		8 εβδ			
Μηνιγγιτιδοκόκκου C (MCC) ⁵		4 εβδ		4 εβδ		8 εβδ			
Πνευμονιοκόκκου 7δύναμο,10δύναμο η 13δύναμο(PCV) ⁶		4 εβδ		4 εβδ		8 εβδ		2 ετών 13δύναμο	
Ιλαράς, Παρωτίτιδας, Ερυθράς (MMR) ⁷		4 εβδ							
Ανεμευλογιάς (Var) ⁸		8 εβδ							
Ηπατίτιδας Α (Hep A) ⁹		6 μην							
Φυματίωσης (BCG) ¹⁰									
Φυματιναντίδραση ¹¹ (Mantoux)									
Γρίπης (INFL) ¹²		4 εβδ							

Πίνακας 3: Πρόγραμμα εμβολιασμών για παιδιά ηλικίας 7-18 ετών που δεν εμβολιάστηκαν στην συνιστώμενη από το Εθνικό Πρόγραμμα ηλικία

Εμβόλιο	Ηλικία Χορήγησης	2η δόση		3η δόση		4η δόση	
	1 ^η δόση ημερομηνία	1η-2η δόση ¹	ημερομηνία	2η-3η δόση ¹	ημερομηνία	3η-4η δόση ¹	ημερομηνία
Ηπατίτιδας Β (Hep B)		4 εβδ		3 μην			
Διφθερίτιδας, Τετάνου (Td)		4 εβδ		6 μην		6 μην	
Tdap						5 χρόνια	
Πολιομυελίτιδας IPV		4 εβδ		4 εβδ		6 μην	
Μηνιγγιτιδοκόκκου C (MCC)							2η δόση με τετραδύναμο (MCC4) στην ηλικία των 11 ετών
Ιλαράς, Παρωτίτιδας, Ερυθράς (MMR)		4 εβδ					
Ανεμευλογιάς (Var)		8 εβδ					
Ιός Ανθρώπινων Θηλωμάτων (HPV) ¹³		4-8 εβδ		4-5 μην			
Ηπατίτιδας Α (Hep A)		6 μην					
Γρίπης (INFL)							

Επεξηγήσεις των Πινάκων 2 και 3

1. Χρονικό διάστημα από την προηγούμενη δόση.
2. Η 5η δόση μπορεί να παραληφθεί όταν η 4η γίνει μετά το 4ο έτος της ηλικίας. Ο εμβολιασμός συνεχίζεται με Td. Το TdaP γίνεται σε μία δόση στην εφηβεία, κατά προτίμηση σε χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 5 ετών από το Td. (Βλέπε επεξηγήσεις στον Πίνακα 1).
3. Χορηγούνται 4 δόσεις IPV.
4. Γίνεται σε 2 δόσεις σε άτομα ≤ 12 μηνών ή σε 1 δόση στα μεγαλύτερα παιδιά. Εάν γίνει κάλυψη του βρέφους με 2 δόσεις σε ηλικία μικρότερη των 12 μηνών τότε γίνεται , μετά το 1ο έτος, και μία επαναληπτική δόση. Δεν συνιστάται η χορήγηση του εμβολίου κατά του αιμόφιλου, σε παιδιά μεγαλύτερα των 5 ετών, με εξαίρεση άτομα που ανήκουν σε ομάδες υψηλού κινδύνου, όπως άτομα με σπληνεκτομή ή λειτουργική ασπληνία.
5. Εάν η έναρξη του εμβολιασμού έχει γίνει σε ηλικία μεγαλύτερη των 12 μηνών, χορηγείται μία μόνο δόση MCC. Εάν οι πρώτες 2 δόσεις έχουν γίνει σε ηλικία μικρότερη των 12 μηνών γίνεται μία 3η δόση.
6. Εάν η έναρξη του εμβολιασμού έχει γίνει μέχρι την ηλικία των 7 μηνών χορηγούνται 4 δόσεις του PCV κατά το σχήμα που αναφέρεται στον Πίνακα 1 (η 4^η δόση μέχρι την ηλικία των 18 μηνών).
Εάν η έναρξη έχει γίνει μεταξύ 12^{ου} και 23^{ου} μήνα χορηγούνται 2 δόσεις με μεσοδιάστημα 6-8 εβδομάδες.
Εάν η έναρξη έχει γίνει από τον 24^ο μήνα και μετά, στα υγιή παιδιά χορηγείται μία μόνο δόση. Στα ανοσοκατασταλμένα και σ' αυτά που ανήκουν γενικά στις ομάδες αυξημένου κινδύνου για πνευμονιοκοκκικές λοιμώξεις χορηγούνται 2 δόσεις με μεσοδιάστημα 6-8 εβδομάδες.
7. Η 2^η δόση του MMR συνιστάται να γίνεται στην ηλικία των 4-6 ετών. Εάν όμως η έναρξη του εμβολιασμού γίνει σ' αυτή την ηλικία, η 2^η δόση μπορεί να γίνει σύντομα με ελάχιστο μεσοδιάστημα 8 εβδομάδων.
8. Όταν ο εμβολιασμός κατά της ανεμευλογιάς γίνει σε ηλικία μεγαλύτερη των 12 ετών συνιστώνται 2 δόσεις με μεσοδιάστημα 2 μηνών.
9. Βλέπε επεξήγηση για το αντίστοιχο εμβόλιο στον Πίνακα 1.
- 10,11. Βλέπε επεξηγήσεις για τα αντίστοιχα εμβόλια στον Πίνακα 1.
12. Βλέπε επεξήγηση για το αντίστοιχο εμβόλιο στον Πίνακα 1.
13. Χορηγείται μόνο σε κορίτσια ηλικίας 15-26 ετών που δεν εμβολιάστηκαν στη συνιστώμενη ηλικία (βλέπε επεξήγηση για το αντίστοιχο εμβόλιο στον Πίνακα 1).